

Prosjektrapport: Forprosjekt til Dyrehelsenett

Kort sammendrag

Målet for forprosjektet var å utrede et behov for etablering av et nasjonalt «Dyrehelsenett» om dyrehelse og dyrevelferd for produksjonsdyr. Forprosjektet har kartlagt og avklart hvordan utvikle en hensiktsmessig og brukervennlig kunnskapsbase om dyrehelse og dyrevelferd som skal samle og formidle relevant helsekunnskap for og fra forvaltning, rådgivning og kunnskapsstøtteinstitusjoner lagt til rette for bønder/produsenter, helsetjenester, veterinærer og andre interesserte. Kunnskapsbasen skal inneholde informasjon om aktuelle dyresykdommer og agens, samt deres status i Norge med relevante data og statistikk. Kunnskapen skal formidles sammen med risikovurderinger og oversikter over aktuelle trusler mot dyrehelsen både fra utland og innenlands.

Bakgrunn

Kompetansekravet til husdyrbruket er stort og nytt regelverk stiller strenge krav til dyreholdere.

Mattilsynet, Veterinærinstituttet, den norske veterinærforening og næringsaktører leverte våren 2021 forslag til ny nasjonal dyrehelsestrategi på oppdrag fra LMD.

Der står blant annet:

«Det vil bli behov for kompetanseheving, informasjonsarbeid og god koordinering og samhandling, for å unngå at regelverksendringene øker risikoen for introduksjon og spredning av smittsomme dyresykdommer i Norge.

Viktige tiltak (utdrag):

- Styrke videregående opplæring om husdyrhold med særlig vekt på forebyggende arbeid, smittevern, sykdomslære og bekjempelse.
- Øke kompetanse og bevissthet hos produsenter og veterinærer om listeførte sykdommer og plikten til å varsle og melde disse.
- Videreutvikle det digitale samarbeidet mellom Mattilsynet, forvaltningsstøtten og husdyrnæringen basert på løsningene som i dag er etablert med sikte på forenklinger for brukerne, økt nytte og konkurransekraft.
- Sikre åpenhet om og deling av data om husdyrhelse som virkemiddel for bedre dyrehelse og smittebeskyttelse.

Kompetanse i alle ledd er viktig for et godt forebyggende arbeid.»

Lederen i Rogaland Veterinærforening kontaktet prosjekt «Arbeid for god dyrehelse og dyrevelferd i Rogaland» og ønsket en kunnskapsbase for storfe etter modell av Animalias "Sauehelsenettverk". Initiativet fra Rogaland Veterinærforening inspirerte Veterinærinstituttets kompetansesenter for produksjonsdyr, med hovedbase i Sandnes, til å ta initiativ til å utrede et felles dyrehelsenett - en kunnskapsbase som gjør aktørene i stand til å møte behov det nye regelverket skaper.

Prosjekt mål for forprosjektet

Hovedmål: Legge til rette for en eventuell etablering av «Dyrehelsenett» en ny kunnskapsbase for dyrehelse og –velferd for produksjonsdyr.

- Delmål 1: Avklare og prioritere behov for mer tilgjengelig kunnskap hos ulike brukere for innhold og brukergrensesnitt

- Delmål 2: Avklare digitale kommunikasjonsløsninger, innholdsproduksjon/kunnskapsdeling gjennom en redaksjon og støtte i form av data/statistikk samt vedlikehold, struktur og eierskap til kunnskapsbasen.
- Delmål 3: Etablere et nettverkssamarbeid mellom næring, forvaltning og kunnskapsstøtte.
- Delmål 4: Utnytte Rogalands posisjon som husdyrfylke og videreføre erfaringer med samarbeid og fokus på kompetansebyggingen på dyrehelse og dyrevelferd.

Prosjektorganisering

Forprosjektet har vært et samarbeid mellom Veterinærinstituttet, Animalia og Statsforvalteren i Rogaland, ledet av Veterinærinstituttet.

Det ble opprettet en styringsgruppe med to representanter fra hver av partnerinstitusjonene.

- Helga Odden, Kommunikasjon og fagformidlingssjef, Animalia
- Synnøve Vatn, Fagdirektør - dyrehelse og beredskap, Animalia
- Asle Haukaas, kommunikasjonsdirektør, Veterinærinstituttet
- Merete Hofshagen, avdelingsdirektør, Veterinærinstituttet
- Rolf Gunnar Husveg, seniorrådgiver, Statsforvalteren i Rogaland
- Eli Munkeby Serigstad, seniorrådgiver, Statsforvalteren i Rogaland.

Styringsgruppa har hatt ett møte i prosjektperioden og ett i etterkant.

Mattilsynet, NMBU, Den norske veterinærforening og Bondelaget/Norsk bonde- og småbrukarlag er blitt invitert til å delta i en referansegruppe. Det har vært noe kontakt mellom enkeltmedlemmer i referansegruppa og prosjektleder gjennom prosjektet.

Prosjektleder fra Veterinærinstituttet har vært Arvid Reiersen med kontor plass i Sandnes. Prosjektleder og arbeidspakkelederne har utgjort prosjektets arbeidsgruppe, supplert med assistanse fra andre fra egen organisasjon.

Prosjektet har hatt 4 arbeidspakker som svarer ut hvert sitt delmål.

- Tone Yvonne Sundhagen, Animalia, har hatt hovedansvaret for arbeidspakke 1.
- Johanne Bergstrøm Sundell, Veterinærinstituttet, har hatt hovedansvaret for arbeidspakke 2.
- Arvid Reiersen, Veterinærinstituttet, har hatt hovedansvaret for arbeidspakke 3.
- Rolf Gunnar Husveg, Statsforvalteren i Rogaland, har hatt hovedansvaret for arbeidspakke 4.
- Alle deltakerne har bidratt inn i alle arbeidspakkene.

Målgrupper

Målgrupper har vært veterinærer, fagfolk i forvaltning og bransje, og bønder.

Aktiviteter

Arbeidspakke 1:

Avklare og prioritere behov for mer tilgjengelig kunnskap hos ulike brukere.

Arbeidspakkeleder: Animalia (Tone Yvonne Sundhagen)

Mål: Etablere kontakt og gjennomføre workshop som del av en behovskartlegging samt analyse av innhold og ønsket brukergrensesnitt med relevante brukergrupper av et fremtidig Dyrehelsenett.

Resultat:

Det ble gjennomført en workshop på Sandnes 18. august 2021 med fokus på innhold og målgrupper for en behovskartlegging.

På grunnlag av det vi kom fram til på workshopen, ble det laget en spørreundersøkelse som ble sendt ut til aktuelle målgrupper via faglag, nærings- og interesseorganisasjoner i landbruket, Den norske veterinærforening, Mattilsynet og landbruksskolene.

Vi fikk 337 svar på over 1200 utsendte forespørsler på undersøkelsen. Av 337 respondenter var 255 veterinær, bonde eller røkter. Disse tilbakemeldingene er også i samsvar med det prosjektgruppa definerte som de viktigste interessentene for et eventuelt «Dyrehelsenett».

65 % av de 337 respondentene hadde behov for å lete etter nødvendig fagstoff daglig eller ukentlig, for å utføre jobben sin. Fagstoff er viktig og en stor andel svarte at fagstoff om «Diagnostikk, sykdom, behandling» (85 %), «Dyrevelferd» (70 %), «Forebyggende helsearbeid» (70 %), «Regelverk knyttet til husdyrproduksjon» (65 %) og «Smittevern» (55 %) var helt nødvendig eller viktig i deres hverdag.

I dag søker de tilgang til nødvendig fagstoff via forskjellige kilder, både fagbøker, kollegaer, sosiale medier, og på nett. Nettsidene til Mattilsynet, Lovdata, Animalia og Veterinærinstituttet er mye brukt, men respondentene er tydelig på at de ønsker i større grad å gå over til et nettbasert oppslagsverk (90 %). Noen kommenterer at det er særlig verdifullt med et faglig kvalitetssikret oppslagsverk slik at de i mindre grad må bruke fagstoff hentet sosiale medier.

Det er et sterkt ønske om at et digitalt oppslagsverk inkluderer dyrevelferdstema som «Dyras biologiske forutsetninger og behov», «Atferd», «Dyrevelferdsprogrammer», «aktuell miljøberikelse – praktisk informasjon», og «Mattilsynets veiledere».

Det er et ønske om at også geit (71 %) og hest (58 %) i tillegg til storfe, fjørfe, sau og gris, blir inkludert i et digitalt oppslagsverk.

På direkte spørsmål svarer 93 % at et nettbasert oppslagsverk vil være et nyttig verktøy for bedre kunnskap og kompetanse om dyresykdommer, dyrehelse og velferd, og 68 % svarer at det er sannsynlig at de vil bruke dette daglig eller ukentlig i deres arbeidshverdag.

I undersøkelsen kom også flere ønsker og kommentarer som viser viktigheten av å avgrense prosjektet, i tillegg til å finne en hensiktsmessig ressursallokering og organisering.

- En ting som er gjennomgående ved respondentenes tilbakemeldinger er at fagstoffet må være kvalitetssikret av fagmiljøene og til enhver tid være oppdatert for å være en pålitelig kilde. Altså er det viktig å være tydelig på kilden til fagstoffet.
- Flere respondenter ønsker gode eksempler på gjennomførbare tiltak til beste praksis og gode løsninger for forbedring av dyrevelferd på de ulike dyreartene. De påpeker at dette må gi økonomisk gevinst og ønsker eksempler på dette.
- Hvordan bruke vitenskapelige vurderinger/metoder av dyrevelferd i besetningen er det også flere som mener er viktig å inkludere.
- Plassering av lenker til relevant regelverk og fagartikler i forbindelse med tema er en annen ting som flere kommenterer.

Resultatene av behovskartleggingen legges ved rapporten.

Arbeidspakke 2:

Avklare digitale kommunikasjonsløsninger, innholdsproduksjon/kunnskapsdeling gjennom en redaksjon og støtte i form av data/statistikk samt vedlikehold, struktur og eierskap til kunnskapsbasen.

Arbeidspakkeleder: Veterinærinstituttet (Johanne B. Sundell)

Mål: Utarbeide forslag til brukerrettet digital plattform med vedlikehold, interaksjonsløsninger, lagring osv.

Resultat:

Det ble gjennomført en workshop 14.02.2022, med fokus på tekniske løsninger for innholdsstrukturering, redaksjonell organisering og samarbeid.

Prosjektgruppa hadde etter workshopen et møte hvor det ble lagt frem et løsningsforslag og informasjon flyt relatert til løsningsforslaget ble drøftet. Det ble lagt. Løsningsforslaget er lagt ved denne rapporten og inneholder interaksjonsskisser for å illustrere funksjonalitet og design.

Ved etablering/oppbygging av en eventuell kunnskapsbase forutsettes det at aktuelle næringsaktører (Helsetjenestene i Animalia og TINE), forvaltningen (Mattilsynet) og kunnskapsstøtte (Veterinærinstituttet) bidrar med faginnhold – f.eks. ved at eksisterende fagstoff på disse nettsider blir overført til eller gjort tilgjengelig for Dyrehelsenett.

Daglig drift og det redaksjonelle arbeidet bør ledes av en redaktør på heltid. Driften av et Dyrehelsenett forutsetter tilstrekkelige ressurser og tett faglig samarbeid mellom aktuelle næringsaktører, forvaltningen og kunnskapsstøtte.

Arbeidspakke 3:

Etablere et nettverkssamarbeid mellom næring, forvaltning og kunnskapsstøtte

Arbeidspakkeleder: Veterinærinstituttet (Arvid Reiersen)

Mål: Avklare hindringer og muligheter basert på de andre arbeidspakkene i prosjektet ved å analysere og sammenstille vurderingsgrunnlagene i arbeidspakke 1 og 2. Sikre framdrift i prosjektet og støtte blant viktige interessegrupper og framtidige brukere for å etablere Dyrehelsenett.

Resultat:

Det er blitt informert om forprosjektet og Dyrehelsenett i flere møter med næringen på ulike nivå, Norges Bondelag, Landbruksdepartementet, i møter med Mattilsynet på ulike nivå, om for NMBU og internt på Veterinærinstituttet. Konseptet om en felles kunnskapsdatabase for dyrehelse og dyrevelferd, er blitt godt mottatt og reflekterer resultatene vi fant i behovskartleggingen i starten. Dette prosjektet har ikke utredet kostnader eller organisatoriske løsninger. Videre arbeid med et Dyrehelsenett må forankres i organisasjonene og det må inngås tydelige avtaler dersom eksisterende kunnskapsinnhold fra ulike aktører skal gjøres tilgjengelig for Dyrehelsenett.

Finansiering: Realisering av et Dyrehelsenett vil være avhengig av at flere samarbeidspartnere i næring, forvaltning og kunnskapsstøtte bidrar økonomisk og innholdsmessig, men prosjektet er også helt avhengig av en sentral politisk forankring.

Vi har sett på ulike mulige finansieringskilder, men de fleste er tett bundet opp i næringsutvikling og kapitalavkastning.

Det finnes også kilder til kompetanseutvikling, både regionale og sentrale, men dette prosjektet blir i største laget som målprosjekt for disse. Prosjektgruppen mener at statlige midler er viktig for å få etablert et Dyrehelsenett f.eks. med midler direkte fra Landbruk- og matdepartementet

Det vil være naturlig å se Dyrehelsenett i sammenheng med/som et virkemiddel i «Nasjonal strategi for landdyrehelse», kommende stortingsmelding om dyrevelferd, samt nasjonal satsing på «Én helse». Dette er et digitaliseringsprosjekt og det kan være aktuelt å søke om midler fra [Digitaliseringsdepartementets medfinansieringsordning](#) til tekniske løsninger i etablering og drift av nettverket.

Dyrehelsenett vil også kunne knytte seg opp mot arbeidet med OPS-landbruk.

Arbeidspakke 4:

Utnytte Rogalands posisjon som husdyrfylke og videreføre erfaringer med samarbeid og fokus på kompetansebyggingen på dyrehelse og dyrevelferd.

Arbeidspakkeleder: Statsforvalteren i Rogaland (Rolf Gunnar Husveg)

Mål: Erfaringer fra prosjektet "Arbeid for god dyrehelse og dyrevelferd i Rogaland" brukes for å bidra til gode nasjonale løsninger.

Resultat:

«Arbeid for god dyrehelse og dyrevelferd i Rogaland» er et regionalt prosjekt som ble startet i 2020 og er et treårig prosjekt med mål om å videreføre dette til et hovedprosjekt. Hele landbruksnæringen er representert i nettverksgruppen, så som ulike faglag, slakteriene, meieriene, leverandørindustrien, veterinærforeningen, landbruksselskapet, og offentlig forvaltning som Mattilsynet, Veterinærinstituttet, Arbeidstilsynet og Statsforvalteren. Det er tøff konkurranse om husdyrbondens produkter i Rogaland, og det er ei uttalt mål at aktørene ikke skal konkurrere på dyrehelse og dyrevelferd. Prosjektet arbeider primært med utfordringene omkring dyrehelse og dyrevelferd for storfe-, småfe- og svine- og fjørfeproduksjonen.

Det å være sammen om felles utfordringer har skapt resultater, og flere enkeltprosjekt har blitt initiert av nettverksgruppen. Her kan nevnes RingiROG (ringorm), Små-i-Ro (smågrisbalansen), SPF-gris, Sau360, Bondevelferd, Småfe-kunnskap om dyrehelse, og nå dette forprosjektet til Dyrehelsenett.

De gode erfaringene fra «Arbeid for god dyrehelse og dyrevelferd i Rogaland» med et tett samarbeid mellom næring, forvaltning og kunnskapsstøtte, er lagt til grunn for arbeidet i dette prosjektet og som en forutsetning for en realisering av Dyrehelsenett.

Nettverket knyttet til dette regionale prosjektet er brukt for å spre informasjon om forarbeidet med å etablere et nasjonalt Dyrehelsenett.

Det er også skrevet om Dyrehelsenett og vårt forprosjekt i «Fylkesnytt», et internt nyhetsbrev i statsforvaltningen.

Regnskap

	Regnskap	Støtte	Egeninnsats
Lønnskostnader Veterinærinstituttet		53 250	117 750
Prosjektledelse	39 000		
Andre aktiviteter	132 000		
Lønnskostnader Animalia	123 165	38 354	84 811
Lønnskostnader Statsforvalteren i Rogaland	21 000		21 000
2 fysiske møter (Rogaland og Ås) - Prosjektgruppen	18 557	18 557	
Innkjøp av tekn. tjeneste (vurdering av plattform)	113 400	113 400	
Totalt	447 122	223 561	223 561